

управління діяльністю підприємства. Серед основних напрямів по підвищенню ефективності виробництва та управління галуззю можна запропонувати деякі шляхи: впровадження прогресивних виробничих технологій; раціональну концентрацію і спеціалізацію виробництва; удосконалення оплати та організації праці; впровадження здобутків науковотехнічного прогресу та передового досвіду; вдосконалення структури виробництва і системи управління; підвищення конкурентоспроможності й якості продукції; різносторонній розвиток і вдосконалення зовнішньо економічного функціонування підприємства. Діяльність сільського господарства України допустима лише за підтримки державної бюджетної політики, яка повинна сприяти безперервності сільськогосподарського виробництва, розробку та реалізацію виробничих і соціальних програм які зосереджені на збільшення обсягів виробництва й значного поліпшення життя аграріїв.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: Підручник: В.Г. Андрійчук. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
2. Лишенко М. О. Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств на ринку зерна: наукові основи, стан, перспективи. *Монографія*. Буринь: ПП «Буринська районна друкарня», 2018. 324 с.
3. Макаренко Н.О. Концепція формування механізму сталого розвитку сільськогосподарського виробництва. *Вісник СНАУ. Серія: Фінанси і кредит*. 2012. № 2(33). С. 209-214.

Лопушинська О.В.
аспірант кафедри менеджменту
Полтавської державної аграрної академії
м. Полтава, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми управління ресурсозбереженням підприємства досліджували в своїх працях відомі українські і зарубіжні вчені. Проте, незважаючи на існуючі дослідження як у теоретичному, так і практичному аспектах, питання, що стосуються оцінки ефективності системи управління ресурсозбереженням підприємства залишаються недостатньо вивченими.

Ефективність у широкому розумінні слова означає співвідношення між результатом та витратами. Під ефективністю управління ресурсозбереженням підприємства розуміють результат реалізації ресурсозберігаючих заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва за рахунок раціонального використання всіх ресурсів.

Науковці виокремлюють декілька визначень ефективності управління ресурсозбереженням підприємства:

1. Це відносний різноманітний (по всіх етапах процесу ресурсозбереження) результат, що відповідає кінцевим і проміжним цілям здійснення ресурсозберігаючої діяльності.

2. Це відношення ефекту (результату) від проведення ресурсозберігаючої діяльності до усіх витрат, що супроводжують цей процес.

3. Це віддача витрат, пов'язаних із ресурсозберігаючою діяльністю, що можна оцінювати у вигляді відношення ефекту, результату, вираженого в натуральній чи вартісній (ціновій) формах до витрат усіх необхідних ресурсів (матеріально-технічних, трудових та ін.) для організації і здійснення ресурсозберігаючої діяльності [1].

Проте економічна ефективність управління ресурсозбереженням підприємства визначається співвідношенням між економічним результатом, який отримано від реалізації ресурсозберігаючих заходів, і обсягом витрат на їх проведення за певний період часу. Соціальна ефективність відображає, наскільки точно певний ресурсозберігаючий захід або весь комплекс ресурсозбереження сприяє задоволенню потреб окремих споживачів і населення країни в цілому. Її зростання відбувається внаслідок покращення якості готової продукції, налагодження довгострокових зв'язків із споживачами тощо. Екологічна ефективність відображає збереження екологічного середовища під час зростання продуктивності виробництва й забезпечення населення екологічно чистими харчовими продуктами [2].

Ефективність управління ресурсозбереженням підприємства є комплексним віддзеркаленням кінцевих результатів використання всіх ресурсів за певний період часу. Ефективність характеризує підвищення продуктивності праці, якнайповніше використання виробничих потужностей, сировинних і матеріальних ресурсів, досягнення найбільших результатів при якнайменших витратах грошей і часу.

Оцінка економічної ефективності управління ресурсозбереженням проводиться шляхом зіставлення результатів з витратами:

$$\text{Ефективність} = \frac{\text{Результати}}{\text{Прибуток}}, \quad (1)$$

Під результатами розуміють його корисний кінцевий результат у вигляді:

1) матеріалізованого результату процесу виробництва, вимірюваного обсягом продукції в натуральній і вартісній формах;

2) народногосподарського результату діяльності підприємства, який включає не тільки кількість виготовленої продукції, але і охоплює її споживчу вартість [3].

Показники економічної ефективності доцільно поділяти на наступні групи:

1. Узагальнюючі показники: виробництво чистої продукції на одиницю витрат ресурсів; прибуток на одиницю загальних витрат; рентабельність

виробництва; витрати на 1 гривню товарної продукції; частка приросту продукції за рахунок інтенсифікації виробництва; народногосподарський ефект використання одиниці продукції.

2. Показники ефективності використання людських ресурсів: темп зростання продуктивності праці; частка приросту продукції за рахунок збільшення продуктивності праці; абсолютне і відносне вивільнення працівників; коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу; трудомісткість одиниці продукції; зарплатомісткість одиниці продукції.

3. Показники ефективності використання виробничих фондів: загальна фондівдача; фондівдача активної частини основних фондів; рентабельність основних фондів; фондомісткість одиниці продукції; матеріаломісткість одиниці продукції; коефіцієнт використання найважливіших видів сировини і матеріалів.

4. Показники ефективності використання фінансових ресурсів: оборотність оборотних коштів; рентабельність оборотних коштів; відносне вивільнення оборотних коштів; питомі капітальні вкладення (на одиницю приросту потужності або продукції); рентабельність капітальних вкладень; термін окупності капітальних вкладень [3].

Для економічної оцінки ефективності управління ресурсозбереженням підприємства використовуються коефіцієнти ресурсозбереження (K_{pz}) і ресурсовіддічі (K_{rv}).

Коефіцієнт ресурсозбереження характеризує рівень витрат матеріальних і людських ресурсів на виробництво одиниці продукції і визначається відношенням сумарної вартості витрат матеріальних і людських ресурсів до вартості виконання робіт за формулою:

$$K_{pz} = \frac{B_{mp} + B_l}{B_n} \leq 1, \quad (2)$$

де B_{mp} – вартість витрат матеріальних ресурсів;

B_l – вартість витрат людських ресурсів;

B_n – вартість продукції.

Коефіцієнт ресурсовіддачі є оберненим і характеризує вартість одиниці продукції на одиницю витрат матеріальних і людських ресурсів за формулою [4]:

$$K_{rv} = \frac{B_n}{B_{mp} + B_l} \geq 1, \quad (4)$$

Сучасні методичні підходи щодо оцінки ефективності управління ресурсозбереженням підприємства мають суттєвий недолік. Вони не враховують соціальні та екологічні результати. Важливою проблемою при реалізації політики ресурсозбереження є врахування ефектів взаємозв'язків і взаємного впливу господарських явищ і процесів. Під час проведення оцінки соціоекологоекономічної ефективності управління ресурсозбереженням підприємством необхідно враховувати чинник часу, оскільки використання при розрахунках меж одного року не дає на практиці адекватних результатів,

тому що високоефективні ресурсозберігаючі заходи потребують довгострокових інвестицій і не відразу приносять дохід.

Чинник часу впливає на зміну цінності доходів і витрат і може привести до хибних управлінських рішень, внаслідок чого підприємство може зазнати значних збитків [5].

Таким чином, використання підприємствами тільки економічних показників оцінки ефективності управління ресурсозбереженням лише з одного боку характеризує діяльність суб'єкта господарювання. Для коректної та повної оцінки ефективності управління ресурсозбереженням доцільно враховувати не тільки економічну, а й соціальну і екологічну ефективність. Крім того, показники ефективності управління ресурсозбереженням підприємства повинні містити не тільки кількісну характеристику, а враховувати і якісні показники, що і стане предметом подальших досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Мельничук Л. Система збалансованих показників (BSC) в аналізі ефективності використання нематеріальних активів [Електронний ресурс] / Л. Ю. Мельничук. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2._SND_2007/Economics/19255.doc.htm. – Назва з екрана.
2. Батракова Т. І. Оцінка ефективності ресурсозбереження підприємств машинобудування в широкому та локальному аспектах / Т. І. Батракова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – № 3(59). – 2013. – С. 255-261.
3. Ахромкін Є. М. Методична база оцінки ефективності впровадження ресурсозберігаючих технологій / Є. М. Ахромкін // Ефективна економіка. – № 1. – 2011. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_1_14.
4. Олиферук С. Л. Методологічні підходи до вирішення задач ресурсозбереження і ресурсовіддачі у будівництві / С. Л. Олиферук // Економіка промисловості. – 2006. – № 3. – С. 176-179.
5. Дзядикевич Ю. В. Економічні основи ресурсозбереження / Ю. В. Дзядикевич. – Тернопіль: Вектор, 2015. – 76 с.